

Μιχάλης Μακρόπουλος

Μαῦρο νερό

Νουβέλα

Τέταρτη έκδοση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1	11
Κεφάλαιο 2	45
Κεφάλαιο 3	57
Σημειώσεις	77

*Τοῦ πατέρα μου, Ἀνδρέα
Τοῦ γιοῦ μου, Χρίστου*

ΑΦΗΣΕ τὸν Χριστόφορο μόνο στὸ σπίτι καὶ κατέβηκε στὰ Γιάννενα γιὰ ν' ἀγοράσει τρόφιμα καὶ ἄλλα εἶδη πρώτης ἀνάγκης. Ὁ Χριστόφορος —εἴκοσι ἐνὸς πιά, κι αὐτὸς πενήντα τριῶν— τὸν φώναζε Πατέρα πάντα. Τοῦ ἄρесе τόσο αὐτὸ τὸ «Πατέρας», πού 'χε ἀρχίσει νὰ λέει κι ὁ ἴδιος ἔτσι τὸν ἑαυτό του στὶς σκέψεις του κι ὅποτε μονολογοῦσε. «Τί πηγες κι ἔκανες, Πατέρα», μουρμούραγε. Ἡ ἔδινε στὸν ἑαυτό του δύναμη: «Πατέρα, κάνε κουράγιο».

Κάθε Παρασκευή, πού 'χε λεωφορεῖο ἀπ' τὸ χωριὸ γιὰ τὴν πόλη, ἔλεγε τοῦ ἀγοριοῦ: «Φόρη, θὰ φύγω καὶ θὰ γυρίσω τὸ μεσημέρι στὶς τρεῖς».

Ἦταν ἡ μόνη φορὰ μὲς στὴ βδομάδα πού τὸν ἄφηνε μόνο. Τὸν τακτοποιοῦσε σ' ἕνα ντιβάνι, μ' ἕνα βιβλίο ἢ ὅ,τι ἄλλο ἤθελε, τὸν φιλοῦσε στὸ κεφάλι κι ὅταν γυρνοῦσε τὸν ἔβρισκε ἐκεῖ, ἄλλοτε ξύπνιο κι ἄλλοτε γερμένο νὰ κοιμᾶται.

Δὲν εἶχε ἀμάξι — δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ συντηρήσει, καί, ἔτσι κι ἀλλιῶς, ἡ βενζίνη ἦταν πλέον ἀπλησίαστη.

Ἐπαιρνε τὸ πρῶτ' ὅχτ' ὁ λωφορεῖο καὶ τὸ μεσημέρι ἦταν πίσω. Οἱ ἐπιβάτες ἦταν λιγοστοὶ πάντα· ἀπ' ὅλα τὰ χωριά, ζήτημα ἂν γέμιζε τὸ ἓνα τρίτο ἀπὸ τὶς θέσεις: γέροι ἢ χωριανοὶ ποὺ σὰν τὸν ἴδιο ἔδειχναν γέροι, κι ἂς μὴν ἦταν. Ἀπὸ τοὺς διακόσιους πενήντα κατοίκους ποὺ ἔχε παλιότερα τὸ χωριὸ εἶχαν ἀπομείνει δώδεκα — οἱ δύο ἦταν αὐτὸς κι ὁ Χριστόφορος, καὶ σκόρπιοι οἱ ὑπόλοιποι δέκα, ἀνάμεσα στὰ βουβά, κλειστὰ σπίτια, μουντζούρωναν ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸν βαρὺ οὐρανὸ μὲ παχιὰς μολυβιὰς ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὶς καμινάδες τους. Τὰ λιγοστὰ χωριατόσπιτα ποὺ κατοικοῦνταν ἀκόμα δὲν κρατοῦσαν συντροφιά τὸ ἓνα στ' ἄλλο μὲς στὴν ἐρημιά, μὰ ἔμοιαζε μονάχο του τὸ καθένα, σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε γύρω κανένας καὶ τίποτα. Οὐσιαστικά, δὲν ὑπῆρχε πιὰ χωριό: μόνο ξεχασμένοι ἄνθρωποι.

Ὅσο ἦταν τὸ καφενεῖο, εἶχαν ἓνα κέντρο, ἓνα μέρος ὅπου μαζεύονταν· ὅμως ὁ Λάκης Πάντος, ὁ καφετζής, ἀρρώστησε κι αὐτὸς καὶ πέθανε. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλος νὰ τὸ κρατήσει.

Στὴ στάση περίμεναν αὐτὸς καὶ ἄλλοι τρεῖς: ὁ Γιάννης Τσάτσας, ὁ Κώστας Μυριούνης, ἡ Λένη τοῦ Γιέρτσου. Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Λένη ἦταν γέροι· ὁ Κώστας ἦταν γερασμένος πρόωρα, ὅπως αὐτὸς, ὁ Πατέρας. Καὶ ἡ Λένη ἦταν ἡ μία ἀπὸ τὶς τρεῖς γυναῖκες ποὺ ἔχαν ἀπομείνει στὸ χωριό. Σὲ τοῦτο, ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα, ὁ κόσμος εἶχε ἀναποδογυρίσει. Οἱ γυναῖκες ἦταν ἐκεῖνες ποὺ ἀρρώστειναν πιὸ συχνὰ καὶ πέθαιναν.

Εἶχαν κι οἱ τρεῖς ἐκεῖνη τὴν κλειστὴ καὶ ἄδεια ὄψη, σὰν τῶν σπιτιῶν. Τὰ μάτια τους στέκονταν γιὰ πολλή

ώρα σ' ένα σημείο δίχως νὰ τὸ βλέπουν. Τὰ χέρια τους εἶχαν μιὰ ἀφύσικη ἀκινησία· ἦταν βουβὰ χέρια, ποὺ εἶχαν χάσει τὴ γλώσσα τῶν νοημάτων, ὅπως εἶχαν χαθεῖ ἀπὸ τὴ λαλιά τους οἱ πιὸ πολλὲς λέξεις, γιατί ἦταν ἀχρηστες καὶ σ' ἀχρησία. Αὐτὸς ὅμως διέφερε, γιατί ἔχε τὸν Χριστόφορο νὰ μιλά, καὶ γιατί τοῦ Φόρη τοῦ ἄρρεσαν τὰ βιβλία· ἔτσι στὸ σπιτικό τους οἱ λέξεις παρέμεναν ζωντανές.

Καλημερίστηκαν κι ὕστερα περίμεναν. Τὸ λεωφορεῖο ἦρθε, ἔχοντας περάσει ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα χωριά — τὸ δικό τους ἦταν τὸ τελευταῖο. Μέσα ἦταν ἄλλοι ἔντεκα ἐπιβάτες. Πέρασαν τὸ Ἀσπρόζι — τὸ παλιὸ νταμάρι— καὶ βγήκαν στὸ Χάνι, ὅπου σκούριαζε ξεχασμένο ἕνα παμπάλαιο στρατιωτικὸ ἀεροπλάνο, βαλμένο ἐκεῖ ὡς μνημεῖο πάνω σὲ βᾶθρο.

Κάθονταν χῶρια ὅλοι, ὁ καθένας στὸ δικό του βρόμιχο τζάμι.

Παρακάτω ὑπῆρχε παλιὰ ἕνα πρατήριο καυσίμων, καφενεῖο κατόπιν καὶ τώρα νεκροταφεῖο παλιῶν φορητῶν, ἀραδιασμένων σὲ σειρὲς στὸ ραγισμένο τσιμέντο — μὲ σπασμένα τζάμια καὶ χωρὶς κινητήρα καὶ λάστιχα.

Σὰν μάτι στὸν δασωμένο τόπο πρόβαλλε πιὸ κάτω ἡ λίμνη Ζαραβίνα. Παλιὰ εἶχε τὴν καθαρότητα καὶ τὴ στιλπνάδα γυαλιοῦ, ὅμως τώρα κοιτοῦσε θολή, τυφλά, τὸν χαμηλὸ οὐρανό. Θυμόταν ποὺ πήγαινε μικρὸς γιὰ κολύμπι μὲ τὸν πατέρα του — τὰ μεγάλα ψάρια γλιστροῦσαν σὰν σκιὲς ἀπὸ κάτω του καὶ τὰ ἔβλεπε μὲ δέος, δί-

νοντάς τους διαστάσεις τεράτων τοῦ νεροῦ. Τώρα ἡ λίμνη ἦταν νεκρή.

Ὡστόσο ὁ τόπος ἔδινε μιὰ γενικὴ ἐντύπωση ἀναγέννησης μετὰ τὴν ἀποψίλωση. Τὸ δάσος εἶχε θεριέψει παντοῦ, πνίγοντας κάθε σπιθαμὴ, καὶ τὸ ἔκοβαν μονάχα οἱ πλατιοὶ νέοι δρόμοι ποὺ ἀνοίχτηκαν γιὰ τὰ φορτηγὰ καὶ τὰ βυτία κι ἔπειτα ἐγκαταλείφθηκαν.

Τὰ πιὸ πολλὰ πράγματα ποὺ χρειαζόταν τὰ ἔβρισκε ἀπὸ τὰ σπίτια ποὺ εἶχαν κλείσει καὶ κανεὶς δὲν θὰ τὰ ξανάνοιγε ποτέ. Δὲν ἦταν διάρρηξη οὔτε κλοπή: ἀπλῶς ἔμπαινε κι ἔπαιρνε τὰ ἀναγκαῖα, πράγματα ποὺ δὲν θὰ τὰ χρησιμοποιοῦσε πιά κανένας. Τὰ κλειστὰ σπίτια δὲν εἶχαν ρεῦμα. Ἄνοιγε μὲ τὸ λοστὸ πρῶτα τὰ παντζούρια κι ὕστερα τὰ παραθυρόφυλλα, ἔμπαινε καὶ φώτιζε μὲ τὸ φακό. Χωριανοὶ τὸν κοιτοῦσαν ἀπὸ σκονισμένες φωτογραφίες στοὺς τοίχους κι ἀπάνω σὲ ἀρμάρια, καὶ τοῦ μίλαγαν μὲ τὴ σιωπηλὴ φωνὴ τοῦ κρύου σπιτιοῦ. Ξεβίδωνε μιὰ λάμπα, σ' ἀντικατάσταση μιᾶς ποὺ τοῦ εἶχε καεῖ, ἢ ἔβρισκε σ' ἓνα συρτάρι ἓνα κουτὶ πρόκες, ἓνα κουβάρι σπάγγο, μιὰ πλάκα σαποῦνι, μιὰ ἀχρησιμοποίητη ὀδοντόπαστα, λουμίνια, ἓναν ἀναπτῆρα ποὺ ἀκόμα εἶχε ὑγρὸ μέσα, ἓνα κουτὶ σπέρτα ἢ ἴσως καὶ κάποιον ροῦχο γιὰ τὸν ἴδιο ἢ τὸν Χριστόφορο, γιὰτὶ τὰ δικὰ τους εἶχαν παλιώσει — τὰ ἔπαιρνε κι ἔφευγε.

Στὴν πόλη ἀγόραζε κυρίως τρόφιμα. Μὲ τὸ σακιδίδιο του γεμάτο ἀλεύρι, πελτέ, ρύζι, μακαρόνια, κονσέρβες μὲ κρέας ἢ μὲ κρέας καὶ λαχανικά, στάθηκε γιὰ λίγο στὴ Λιμνοπούλα. Πάντα στεκόταν ἐκεῖ κι ἄφηνε τὴ ματιά

του νά πλανηθεῖ στήν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης ὡς τὸ Μιτσικέλι.

Ἦταν 21 Δεκέμβρη· τὸ χνότο ἔβγαινε σὲ σύννεφα ἀπ' τὸ στόμα του κι ἀνακατευόταν μὲ τὴν ὁμίχλη, ποὺ δὲν εἶχε διαλυθεῖ ἀκόμα. Παλιὰ θὰ ὑπῆρχαν ψαράδες, μὰ τῶρα δὲν εἶχαν τί νὰ ψαρέψουν, καὶ στὸ σημεῖο ποὺ εἶχε σταθεῖ ἦταν μόνος. Ἡ πλατιὰ ἐπιφάνεια τοῦ νεκροῦ νεροῦ τὸν γαλήνευε, καθὼς ἄφηνε τὸ βλέμμα του νὰ γλιστράει πάνω, καὶ πάντα ξαφνιαζόταν λιγάκι μὲ τὸ ποὺ ἀντίκριζε τὸ βουνό, λὲς καὶ περίμενε νὰ συνεχιζόταν τὸ νερὸ ὡς τὸν ὀρίζοντα, σὰν νὰ μὴν ἦταν λίμνη ἀλλὰ θάλασσα δίχως ἀλάτι.

Ἀργότερα μιὰ μητέρα μὲ τὴ μικρὴ τῆς κόρη ἦρθαν καὶ στάθηκαν λίγο παρακεῖ. Τοῦ φάνηκαν τόσο ὑγιεῖς στὴν ὄψη, ποὺ σκέφτηκε πὼς τὸ νερό, ἂν ἔριχνε μέσα μιὰ πετονιὰ μὲ ἀγκίστρι, θὰ ἦταν ξανὰ γεμάτο ζωὴ, καὶ θὰ ἔπιανε σίγουρα ἓνα μεγάλο ψάρι σὰν ἐκεῖνα ποὺ ψάρευε μὲ τὸν πατέρα του. Ξαφνικὰ δὲν ἄντεχε ἄλλο νὰ βλέπει τὴ λίμνη. Τριγύρισε στὴν πόλη καὶ στίς δύο πῆρε τὸ λεωφορεῖο. Μέσα, οἱ ἴδιοι δεκαπέντε ἐπιβάτες, ἀλλὰ τὸ παράξενο ἦταν πὼς ὁ καθένας κάθισε ξανὰ στὴν πρωινή του θέση, λὲς κι αὐτὴ ἡ ἐπανάληψη ἔδινε στὴ ζωὴ τους τάξη κι ἓνα νόημα.

[...]

ΠΕΡΙΜΕΝΕ ὑπομονετικά· ἤξερε ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα κάποιο ζῶο θὰ κατέβαινε νὰ ξεδιψάσει στὸ νερό, ποὺ ξεγελοῦσε μὲ τὸν γάργαρο ἦχο του. Πενήντα μέτρα παραπίσω ἦταν ἡ παλιὰ δεξαμενὴ, μὲ μισοσβησμένα πάνω τὰ γράμματα τῆς RIPOIL, ἐνῶ τὰ πλατανόφυλλα βάραιναν μὲ τὸν ἴσκιο τους τὸ καφεκόκκινο χρωμα τῆς σκουριάς. Τρύπες εἶχαν ἀνοίξει στὸ μέταλλο, ἓνα παχὺ στρῶμα ἀπὸ σάπια φύλλα εἶχε γίνει χοῦμος μέσα, καὶ ἡ παλιὰ δεξαμενὴ ἦταν γεμάτη ζωή: ἔντομα, τρωκτικά, πουλιὰ ποὺ μπαινόβγαιναν. Τὸ πλατανόδασος δίπλα στὸ ποτάμι εἶχε δεχτεῖ μὲ συγκατάβαση τὸν μεταλλικὸ ξένο, τὸν εἶχε κυκλώσει σκιαζοντάς τον, καὶ κλαριὰ ἀκουμποῦσαν πάνω του καὶ τὸν διαπερνοῦσαν.

Στὰ τέλη τοῦ Γενάρη, ὅταν εἶχαν φάει σχεδὸν ὅ,τι εἶχαν, πῆγε ἀπὸ τοῦ Μπάμπη Κολτσέι, τοῦ Γιάννη Τσάτσα, τῆς Μαρίας τοῦ Πορφύρη, τοῦ Κώστα Μυριούνη, τοῦ Γιάννη Πάντου, τοῦ Ζαφεῖρη Ντεμαί, καὶ μάζεψε ὅλα τὰ φαγώσιμα ποὺ βρῆκε, ἀκόμα κι ἂν ἦταν ἓνα ἀνοιγμένο πακέτο μ' ἓνα μπαγιάτικο μπισκότο μέσα. Ἄφου τὰ μοίρασε διὰ τοῦ πέντε, ἔδωσε τὰ δύο πέμπτα στὴ Λένη

καὶ στὸν Γιώργο Γκέρτσο, τὸ ἕνα πέμπτο στὴν Ἀθηνὰ τοῦ Κοτσίνη καὶ τὰ ἄλλα δύο πέμπτα τὰ κράτησε αὐτός. Ὑστερα πῆγε ἐκεῖ πού τοῦ εἶχε πεῖ ὁ Κολτσίε καί, πράγματι, βρῆκε κάτω ἀπὸ τὰ ξύλα τὸ ὄπλο, προσεκτικὰ τυλιγμένο, καθαρὸ καὶ καλολαδωμένο. Τὸ κρέας ἀπὸ ζῶο πού ἦταν ἄρρωστο σὲ σκότωνα πιὸ ἀργὰ ἀπὸ τὴν πείνα. Μετὰ πέρασε ἀπ' ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ καὶ μάζεψε ὅ,τι μονόβολα μπόρεσε νὰ βρεῖ.

Τὰ ζῶα —ζαρκάδια, λαγοί, ἀγριογούρουνα, πουλιά— εἶχαν πληθύνει στὴν περιοχὴ. Ὅ,τι τὰ σκότωνα ἦταν συνάμα αὐτὸ πού τὰ εἶχε σώσει. Ἡ περιοχὴ εἶχε ἐρημώσει καὶ δὲν ὑπῆρχε κανεὶς νὰ κυνηγήσει, ἀλλὰ οὔτε ἐρχόταν κανένας ἀπ' ἔξω νὰ χτυπήσει θηράματα πού τὸ κρέας τους θά 'ταν σχεδὸν σίγουρα μολυσμένο. Ὅμως ἕνα ζῶο, ἀκόμα κι ἂν ἦταν ἄρρωστο, πρόφταινε συχνὰ νὰ γεννήσει δύο καὶ τρεῖς φορές, καὶ οἱ φυλλωσιές καὶ οἱ λόχμες ἦταν γεμάτες φτερουγίσματα, θροῖσματα, σουρσίματα, ξαφνικὰ ἀναδέματα καὶ τρεχαλητά.

Ἐνα ζαρκάδι κατέβηκε νὰ πιεῖ· τὸ χτύπησε, τὸ κρέμασε ἀπὸ ἕνα κλαδὶ νὰ στραγγίξει τὸ αἷμα καὶ τὸ ἐγδαρε. Στὸ σακίδιό του εἶχε σακοῦλες. Ἐκοψε μεγάλα κομμάτια τοῦ ζώου κι ἔβαλε τὸ καθένα σὲ χωριστὴ σακούλα, ὥσπου τὸ σακίδιο γέμισε. Ἐπειτα γύρισε στὸ χωριό, ἄφησε ἕνα μπούτι τοῦ ζώου στὴν Ἀθηνὰ τοῦ Κοτσίνη, πῆγε τὰ ὑπόλοιπα κομμάτια στὸ σπίτι καὶ τὰ ἔψησε.

Τώρα στὸ χωριὸ εἶχαν μείνει ὁ Πατέρας μὲ τὸ ἀγόρι καὶ ἡ γριά. Τὸν Μάρτη πέθανε ἡ Λένη τοῦ Γκέρτσου. Ὁ τυφλὸς πρέπει νὰ ἔμεινε μαζὶ της μία μέρα· τὴν ἐπομένῃ βγῆκε μὲ τὸ μπαστούνι του, κατηφόρισε ὡς τοῦ Πα-

τέρα και τοῦ ζήτησε νὰ τὸν βοηθήσει νὰ τὴ θάψουν στὸν μικρὸ κῆπο τοῦ σπιτιοῦ. Ὑστερα ἀρνιόταν ὅ,τι φαῖ τοῦ πῆγαινε, ἔλεγε πὼς εἶχε ὅσο χρειαζόταν. Κάθε πρωὶ καθφόριζε μέχρι τὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, ἔμπαινε στὴ σκοτεινὴ καὶ κρύα ἐκκλησία κι ἔψελνε ὡς τὸ βράδυ. Ὅποτε τύχαινε ὁ Πατέρας νὰ ἴναι σπίτι, ἄκουγε τὸ μπαστουίνι τοῦ γέρου στὸ δρόμο ἔξω, μὲ τοὺς χτύπους του νὰ ἠχοῦν σὰν ρολοὶ στὴ σιωπῆ τοῦ ἔρημου χωριοῦ καὶ σιγὰ σιγὰ νὰ ἀνηφορίζουν καὶ νὰ σβήνουν. Μιὰ μέρα τὸν βρῆκε πεσμένο κάτω. Εἶχε ἀδυνατίσει τόσο, πού ἀνάμεσα στὸ πετσί καὶ στὰ κόκαλα δὲν ὑπῆρχε πιά σάρκα. Τὴ νύχτα ξεψύχησε.

Ἀφοῦ ἔφαγαν καὶ χόρτασαν, ὁ Πατέρας πῆγε τὸ ὑπόλοιπο κρέας στὸ ὑπόγειο. Ἡ πόρτα του ἦταν σιδερένια, στὸ πίσω μέρος τοῦ σπιτιοῦ, καὶ κατέβαιναν ὡς ἐκεῖ πέντε στενὰ σκαλιά, πού τὸ τσιμέντο τους ἦταν ραγισμένο καὶ εἶχε πιάσει βρύα. Στὸν Χριστόφορο ἄρεσε πολὺ ἐκεῖ κάτω. Στὸ μισόφωτο πού ἔμπαινε ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα ὅλα τὰ παλιὰ πράγματα κι ἐπιπλα ἦταν σιωπηλές, μαγεμένες παρουσίες πού περίμεναν πότε ἓνα χέρι θὰ ἔλυνε τὰ μάγια καὶ θὰ ἀποκτοῦσαν ξανά τὴν πρακτικὴ τους χρησιμότητα. Ἀπὸ καρφιά στὰ πάτερα κρέμονταν κουλοῦρες σκουριασμένο σύρμα καὶ σακοῦλες μὲ παλιὰ παπούτσια μέσα. Ἐργαλεῖα ἦταν ἀφημένα στὴ γωνιά: ἓνα φτυάρι, μιὰ κόσα, μιὰ τσιαλοκόπα. Ὑπῆρχε μιὰ παλιὰ κασέλα, πού πάνω της ἀκούμπησε τώρα ὁ Πατέρας τὸν νταβὰ μὲ τὸ ψημένο κρέας σκεπασμένο μὲ τουλουπάνι. Μέσα εἶχε παλιές βαλίτσες καὶ μὲς στίς βαλίτσες

Ήταν κουτιά που τὸ ἓνα μπορεῖ νὰ ἔχε βίδες καὶ τὸ ἄλλο φωτογραφίες.

Ὁ Χριστόφορος τοῦ ζητοῦσε συχνὰ νὰ τοῦ τὶς δείξει. Τὸν Πατέρα δὲν τὸν ἔνοιαζε. Ἦταν φωτογραφίες ἀπὸ μιὰ ἄλλη ζωὴ — ἡ τωρινὴ ἦταν ὅλη τὸ ἀγόρι. Δὲν τὶς εἶχε φυλαγμένες ἐδῶ γιατί εἶχαν σημασία, μὰ γιατί ἡ σημασία τους ἦταν πλέον τόσο λίγη, πὺ ξεχνοῦσε ἀκόμα καὶ νὰ τὶς πετάξει. Στὸ σπίτι εἶχε κρατήσῃ μονάχα μιὰ, τῆς Ἀναστασίας, μέσα σὲ κορνίζα. Οὔτε κὰν τοῦ γάμου τους, μόνο ἐκείνης, γιὰ νὰ τοὺς συντροφεύει μὲ τὴν ὄψη τῆς καὶ μὲ τὴ ματιά τῆς σ' ὅ,τι κι ἂν ἔκαναν: ὅταν μιλοῦσαν, ὅταν διάβαζε στὸν Χριστόφορο ἢ τοῦ διάβαζε τὸ ἀγόρι, ὅταν ἔτρωγαν καί, ἀκόμα περισσότερο, ὅταν κάθονταν ἀμίλητοι, νιώθοντας γύρω ἀπὸ τὸ σπίτι τὸ ἄδειο χωριὸ μὲς στὸν ἄδειο κόσμος. Ὁ Πατέρας γεροῦσε, τὸ ἀγόρι ἦταν καταδικασμένο νὰ μείνει γιὰ πάντα βρέφος πὺ μπουσούλαγε καὶ δυσκολευόταν νὰ κάνει τὴν ἀνάγκη του χωρὶς βοήθεια, ὅμως ἡ Μητέρα θὰ ἦταν γιὰ πάντα ἡ νέα γυναίκα στὴ φωτογραφία.

Ἦδη ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη τὸ μεσημέρι ἔκανε ζέστη σὰν νὰ ἴταν μεσοκαλόκαιρος· στὴ δεξαμενὴ ἢ στάθμη τοῦ νεροῦ κατέβαινε κάθε μέρα κι ἄλλο. Ὁ Πατέρας εἶχε φυλαγμένο ἓνα ἀχρησιμοποίητο φίλτρο καὶ βρῆκε ἄλλα δύο ψάχνοντας στὰ σπίτια. Σὲ λίγες βδομάδες ἔπρεπε ν' ἀλλάξει τὸ παλιὸ καὶ θὰ ἀναγκάζονταν νὰ πίνουν νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση, πὺ θὰ τὸ ἔβραζε πρῶτα. Ἀλλὰ θὰ τὸ καθυστεροῦσε ὅσο μποροῦσε. Πῆρε ὅσα παλιὰ μπουκάλια βρῆκε στὸ ὑπόγειο καὶ ἄλλα πὺ βρέθηκαν σὲ σπίτια

άλλωνων, τὰ ξέπλυνε, τὰ γέμισε ἀπ' ὅ,τι δεξαμενές ὑπῆρχαν στὸ χωριὸ καὶ τὰ φύλαξε. Θὰ ἔπρεπε νὰ βράζει κι αὐτὸ τὸ νερὸ προτοῦ τὸ πιοῦν, ὅμως τουλάχιστον δὲν θὰ ἦταν δηλητήριο σὰν ἐκεῖνο τῆς βρύσης. Κι ἐπίσης, μπαίνοντας σ' ἓνα ὑπόγειο ὅπου δὲν εἶχε ψάξει ὡς τότε, βρῆκε ἓνα χαρτόκουτο γεμάτο κονσέρβες ποὺ εἶχαν λήξει ἓνα χρόνο πρὶν καὶ τρώγονταν ἀκόμα· ἔτσι λύθηκε προσωρινὰ τὸ πρόβλημα τοῦ φαγητοῦ. Εἶχε ἀποφασίσει νὰ πάει καὶ στὰ ἄλλα χωριὰ τῆς περιοχῆς ποὺ ἦταν ἔρημα σὰν τὸ δικό τους. Ψάχνοντας ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, σίγουρα θὰ ἔβρισκε κι ἄλλα τρόφιμα.

Τὰ ἀπομεσήμερα ἔπαιρνε στὴν πλάτη τὸν Χριστόφορο κι ἀνέβαιναν στοὺς γύρω λόφους: στὴν Μπολιάνιτσα, στὸν Ἄι-Γιάννη, πιὸ συχνὰ στὸν Ἄι-Δημήτρη, γιατί ἡ θεὰ ἦταν πιὸ πλατιὰ πρὶν ἀπ' τὸ ξωκλήσι. Ἀνεβαίνοντας, ἔβλεπαν ἀπὸ ψηλὰ τὸ χωριό, ποὺ στὴ φαντασία τοῦ ἀγοριοῦ ἀποκοτοῦσε ζωὴ ἔτσι ἰδωμένο, μὲ τὰ σπίτια του μικρὰ καὶ κοπαδιαστά. Στέκονταν στὸ ἀγνάντι κι ἔβλεπαν τὸ Μπόζοβο, πέρα τῆ Μουργκάνα. Μὲ τὴ δύση, ὁ οὐρανὸς κοκκίνιζε σὲ μιὰ μακριὰ καὶ φαρδιὰ λωρίδα, τὰ σύννεφα μάτωναν, κι αὐτοὶ τότε ἔμοιαζαν, Πατέρας καὶ γιός, οἱ τελευταῖοι ἄνθρωποι στὴ γῆ.

[...]

